

Ons nummer: O24.000004

Informatie raad/mededeling college

Onderwerp	Gezond en Actief Leven in Súdwest-Fryslân
Commissie	Boarger en Mienskip
Collegebesluit d.d.	23 januari 2024
Portefeuillehouder	Marianne Poelman
Team	Beleid Sociaal Domein
Adviseur	Dieuwke Schotanus-Haagsma

Reden informatieverstrekking actieve informatie van het college

Collegebesluit

Het college van burgemeester en wethouders besluit:

- kennis te nemen van het positieve besluit van de VNG/ VSG op het plan van aanpak Gezond en Actief Leven in Súdwest-Fryslân.
- de raad actief te informeren over het plan Gezond en Actief Leven in Súdwest-Fryslân.

Toelichting/achtergrond

Meer aandacht, meer geld en slimme samenwerking voor een gezondere samenleving in 2040. Dat is het doel van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), dat is ondertekend door de VNG, GGD GHOR Nederland Zorgverzekeraars Nederland (ZN) en het ministerie van VWS (februari 2023).

Doel van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

In het akkoord is afgesproken hoe we in 2040 een gezonde generatie bereiken met weerbare gezonde mensen die opgroeien, leven, werken en wonen in een sociaal en fysiek gezonde leefomgeving. Om de gezonde generatie in 2040 te realiseren ligt de focus bij de jeugd op meer sporten, gezonde voeding en veel bewegen. Het verminderen van gezondheidsachterstanden, vraagt daarbij extra aandacht. Zeker bij de eerste 1000 dagen van kinderen die opgroeien in een kwetsbare situatie. Goede begeleiding en ondersteuning via het programma Kansrijke Start kunnen hier een verschil maken. Met betrekking tot volwassenen en ouderen, wordt onder andere gekeken naar het creëren van een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten, een gezonde leefstijl en het versterken van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid. Ook wordt er werk gemaakt van valpreventie en (het behoud van) de vitaliteit van het toenemend aantal ouderen.

In de afgelopen decennia is er veel in gang gezet op gezondheid, preventie en een sterke sociale basis. Dit is vastgelegd in de landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2020-2024 en de lokale nota Gezondheid 'Samen doen, Samen Gezond in Súdwest-Fryslân' 2022-2026. Deze nota's vormen de basis voor de programma's zoals Kansrijke Start, Cool Súdwest, Een tegen eenzaamheid, etc. Met het GALA wordt hier op voort gebouwd en meer verbindingen gelegd. Het is minder vrijblijvend en er is een betere samenhang tussen landelijke, regionale en lokale afspraken.

GALA in verbinding met andere trajecten

Het GALA is verbonden aan andere trajecten, zodat de beweging naar de voorkant nog meer versterkt wordt. Zo werd voorafgaand aan het GALA werden 2022 het Sportakkoord II en de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC) al ondertekend.

Daarnaast is er sterk verband met het integraal zorgakkoord (IZA). In het GALA is opgenomen **wat** we willen bereiken en het IZA concentreert zich op **hoe** we dit bereiken. In het IZA zijn afspraken opgenomen ten aanzien van regionale samenwerking, een regionale preventie-infrastructuur en de inrichting van effectieve ketenaanpakken over de domeinen (Zvw, Wpg, Wmo en Jeugdwet) heen. Deze afspraken zijn zowel op gemeenten als zorgverzekeraars van toepassing en vormen de basis

voor de regionale samenwerking die op het terrein van gezond leven en preventie nodig is. In Fryslân komt dit samen in de Friese Preventie Aanpak.

GALA en financiën

De financiële middelen van het GALA, Sportakkoord II en de BRC zijn voor gemeenten in één Brede Specifieke Uitkering (Brede-SPUK) ondergebracht: de regeling Sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026. Met het aanvragen van de Brede SPUK gelden committeren wij ons aan het landelijk Gezond en Actief Leven Akkoord. Bij besluit van het college van B&W op 28 maart 2023 is voor alle 15 regelingen binnen dit SPUK budget aangevraagd voor de periode 2023-2026. De gelden van 2023 zijn beschikbaar. Om in aanmerking te komen voor de middelen van 2024-2026 dienden gemeenten aan drie voorwaarden te voldoen.

1. De eerste voorwaarde was dat er een herijking van het Sportakkoord plaatsvond. Aan deze voorwaarde is inmiddels voldaan. Er is een positief advies door de VNG en de VSG (Vereniging Sport en Gemeenten) afgegeven.
2. De tweede voorwaarde was dat de gezamenlijke doelen en resultaten uit het GALA terugkomen in een lokaal plan van aanpak. Het Gezond en Actief Leven in Súdwest-Fryslân-plan. Per thema is een aantal acties beschreven die van gemeenten worden verwacht. Het plan van aanpak is een aanvulling op de nota Gezondheid 2022-2026 en is in september 2023 goedgekeurd door het college.
3. De derde voorwaarde was dat het lokaal plan ingediend werd bij het rijk voorzien van een positief advies van de kerngroep VSG/VNG. Op 13 oktober hebben we dit positief advies ontvangen. Daarna is het plan ingediend bij het rijk, bij de Dienst Uitvoering Subsidies en Instellingen. Na een positief advies en indiening bij DUS-I zijn de financiële middelen beschikbaar gesteld voor de periode 2024-2026.

De raad is in maart 2023 [actief geïnformeerd](#) over de komst van de Brede Spuk regeling. Nu het plan Gezond en Actief Leven in Súdwest-Fryslân is goedgekeurd, informeert het college actief de raad over hoe de middelen worden besteed. Het plan geeft inzicht in waar we staan in Súdwest-Fryslân op het gebied van gezondheid en preventie, hoe we hieraan werken en wat we hiervoor meer gaan doen vanuit de Brede SPUK regeling.

Argumenten:

Een goede passende inzet op preventie en gezondheid leidt tot gezondere inwoners. Dit draagt bij aan kwaliteit en lengte van leven voor de mensen zelf. Een bijkomend voordeel van gezonde inwoners is dat dit ook de welvaart van de samenleving ten goede komt. Een gezonde bevolking is productiever en heeft minder zorgkosten.

Súdwest-Fryslân is een ambitieuze gemeente. Dit blijkt ook bij de nota gezondheid. In de afgelopen periode zijn er veel programma's opgezet die de beweging naar de voorkant versnellen, zoals Ouders Blij(ven) en Gezond Ouder Worden. Het komt meerder keren voor dat we voorop lopen. Dit heeft als keerzijde dat samenwerken met andere gemeenten soms lastiger is, omdat zij simpelweg nog niet zo ver zijn.

Risico's:

Met het vaststellen van de Nota Gezondheid 2022-2026 heeft de raad structureel middelen (€999.000,) beschikbaar gesteld voor het bevorderen en beschermen van de gezondheid van de inwoners van Súdwest-Fryslân. Door de middelen uit de Brede SPUK wordt dit verdubbeld. Echter, worden deze Brede Spuk-middelen maar tot en met 2026 uitgekeerd. Ondanks de stevige lobby vanuit diverse bewegingen om structureel en stevig in te zetten op preventie is dit nog niet gelukt en blijft dit onzeker.

Bijlage(n)

1. Gezond en Actief Leven in Súdwest-Fryslân (inclusief 9 bijlagen)